

ARVIOINTIKERTOMUS 2019

TARKASTUSLAUTAKUNTA 25.5.2020

Sisälllys

1. Tarkastuslautakunta	2
2 Talouden arviointi ja toimintakertomus.....	3
2.1 Kriisikuntatarkastelu	6
3 Konserniyhteisöjen ja liikelaitoksen tavoitteiden toteutuminen	8
3.1 Janakkalan Vesi Liikelaitos.....	8
4 Strategian toteutuminen	9
5. Tuloksellisuutta edistäneet toimenpiteet sekä kehitettävät asiat.....	11
6 Arviointikertomuksen hyväksyminen	13

1. Tarkastuslautakunta

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on valmistella valtuuston päättävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko kunnan toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää. Lautakunta huolehtii kunnan ja sen tytäryhtiöiden tarkastuksen yhteen sovittamisesta. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on myös sidonnaisuusilmoitusten vastaanottaminen ja niiden vieminen valtuustolle tiedoksi.

Tarkastuslautakunnan kokoonpano arviointivuonna 2019

Jäsen	Varajäsen
Miikka Anttila, pj	Katja Lahti
Piia Nylund, vpj.	Lasse Särkimäki
Leenamaria Keipilä	Tapani Ryyänen
Eini Nurmi	Riitta Lindell
Harri Aaltonen	Marko Hettula

Kunnan tilintarkastusyhteisönä on toiminut BDO Audiator Oy, vastuunalaisena tilintarkastajana JHT, HT Minna Ainasvuori. Tarkastuslautakunnan sihteereinä toimivat Minna Ainasvuori ja HTM Kirsi Pelvola BDO Oy:stä vuorokouksin.

Tarkastuslautakunta on laatinut toimikaudelleen arviointisuunnitelman ja vuosittaisen työohjelman, joiden mukaisesti arviointikohteet on pääasiassa kohdistettu.

Arviointisuunnitelmassa valittiin painopistealueeksi erityisesti seuraavat osa-alueet:

- Perusturvalautakunnan toiminnan kokonaisuus
- Opetustoimi ja kouluinvestoinnit
- Ympäristöpalvelut
- Kirjastopalvelut
- Janakkalan Asunnot Oy
- Janakkalan Teollisuusalueet Oy

Tarkastuslautakunta sai selvityksen myös kunnanjohtajan irtisanoutumisesta sekä muiden toimialojen vuositavoitteiden toteutumisesta. Lisäksi tarkastuslautakunta teki tutustumiskäynnin Janakkalan sairaalaan.

Tarkastuslautakunta on arvioinut tavoitteiden toteutumista kunnanhallituksen ja lautakuntien laatimien tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen pohjalta. Lautakunta on lisäksi tutustunut toimielinten tekemiin päätöksiin ja kuulut viranhaltijoita ja työntekijöitä arviointinsa tueksi.

Sidonnaisuuksien valvonta

Kuntalain 84 §:n mukaan laissa todettujen luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden on tehtävä sidonnaisuusilmoitus johtotehtävistään sekä luottamustoimistaan elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudestaan sekä muista sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- tai virkatehtävien hoitamisessa. Ilmoitusvelvollisuus astui voimaan uuden valtuustokauden alusta lähtien.

Tarkastuslautakunta käsitteli tehtävänsä mukaisesti muutokset sidonnaisuuksissa ja saattoi sidonnaisuusrekisterin valtuustolle tiedoksi. **Tarkastuslautakunta muistuttaa, että sidonnaisuusilmoituksia puuttuu edelleen lukuisista muistutuksista huolimatta.**

2 Talouden arviointi ja toimintakertomus

Käyttötalous- ja tuloslaskelmaosat

Valtuustoon nähden sitovia eriä käyttötalouden osassa ovat tulosalueen toimintatuotot, valmistus omaan käyttöön sekä toimintakulut.

Olennaisiksi katsottavia määrärahojen ylityksiä tai tuloarvioiden alituksia ei toteutunut. Kunnan tasolla (pl. liikelaitos) käyttötalouden toimintamenot olivat 113,3 milj. euroa, mikä ylitti talousarvion 0,4 milj. eurolla. Edelliseen vuoteen verrattuna toimintamenot kasvoivat noin 4,1 %.

Kunnanhallituksen toimintakate alittui talousarvioon nähden n. 232 tuhatta euroa, toteuma oli -3,21 %. Suurimpia poikkeamia tulosalueella olivat esimerkiksi henkilöstöpalvelujen toimintakatteen alittuminen 92 tuhatta euroa (toteuma -7,44 %), yleishallinnon toimintakatteen alittuminen 41 tuhatta euroa (-3,69 %) ja kuntakehityksen toimintakatteen alittuminen 67 tuhatta euroa (-8,65 %) suhteessa talousarvioon.

Teknisen lautakunnan toimintakate alittui talousarvioon nähden 222 tuhatta euroa (-119 %). Keskeisiä syitä poikkeamiin olivat ympäristöpalveluiden talousarvioalitus 187 tuhatta euroa (-42 %), joka johtui muun muassa rakennuslupien maksutuottojen ennakoitua paremmasta toteumasta ja palvelujen ostojen budjetin alituksesta sekä tila- ja aluepalveluiden tulosalueen talousarvioalitus 210 tuhatta euroa. Tulosaluekohtaisesti ateria- ja puhtauspalveluiden osalta talousarviopoikkeama oli suhteellisesti suurin, sillä toimintakate toteutui 355 %:a muutettua talousarviota heikompana. Talousarvioylitys johtui henkilöstökulujen ylityksestä sekä myyntitulojen alituksesta.

Perusturvalautakunnan käyttötalouden toimintakate ylittyi muutostalousarvioon nähden n. 0,8 milj. euroa (1,56 %). Oleellisimpia syitä talousarvion ylittymiseen olivat ikäihmisten palveluiden toimintakatteen ylitys 272 tuhatta

euroa (2,81 %) sekä terveydenhuollon toimintakatteen ylitys 352 tuhatta euroa (1,10 %). Ikäihmisten palveluiden toimintakatteen ylitykseen vaikutti mm. henkilöstökulujen ja palveluiden ostojen arvioitua suurempi toteuma. Terveydenhuollon toimintakatteen ylityksen taustalla oli palvelujen ostojen toteuma. Vammaistyön osalta toimintakatteen ylitys oli 131 tuhatta euroa (3,01 %), mikä johtui muun muassa henkilöstökulujen sekä palveluostojen ylityksistä.

Sivistyslautakunnan toimintakate alittui n. 390 tuhatta euroa, toteuma oli -1,37 %. Toimielintasolla toimintatuottojen ylitys oli 101 tuhatta euroa ja toimintamenojen alitus 288 tuhatta euroa. Yksi keskeinen syy talousarvion alittumiseen oli opetustoimen toimintakatteen alittuminen 270 tuhatta euroa. Opetustoimen myyntituotot toteutuivat ennakoitua paremmin 237 tuhatta euroa ja palvelujen ostot alittuivat 377 tuhatta euroa, mutta henkilöstökulut ylittyivät 311 tuhatta euroa (103 %). Perhekeskuksen toimintakate alitti talousarvion 39 tuhatta eurolla (toteuma -41 %).

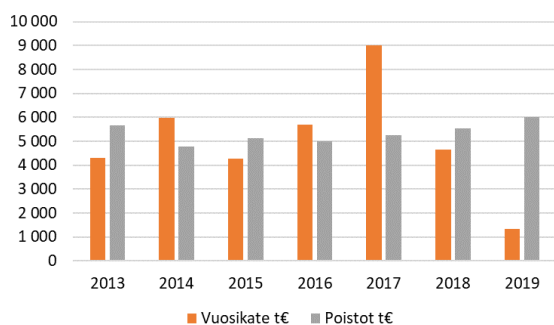
Kunnan toimintamenoista avustusten toteuma kasvoi eniten (17,2 %) edelliseen vuoteen verrattuna ollen noin 5 milj. euroa. Muutosta selittää erityisesti varhaiskasvatuksen palvelusetelimenot. Käyttötalouden toimintatulot 25,5 milj. euroa toteutuivat 1,8 % eli noin 0,4 milj. euroa muutettua talousarviota paremmin. Kuitenkin toimintatulot laskivat edelliseen vuoteen verrattuna hieman.

Vuonna 2019 kunnallisveroprosentti oli ennallaan 21 %. Verotulot 63 milj. euroa toteutuivat 0,5 milj. euroa muutostalousarviota suurempina, mutta edelliseen vuoteen verrattuna verotulojen lasku oli n. 0,4 milj. euroa (-0,8 %). Kunnallisverotuloja kertyi kertomusvuonna noin 57,0 milj. euroa (vuonna 2018: 57,5 milj. euroa). Kiinteistöveroprosentit pysyivät edellisen vuoden tasolla. Kiinteistöveron tuotto oli 3,8 milj. euroa, mikä on hieman edellisvuotta enemmän. Yhteisöveron tuotto oli 2,0 milj. euroa (vuosi 2018: 2,1 milj. euroa). Verotulojen kokonaiskertymään vaikutti osaltaan vuonna

2019 tehdyt verotusjärjestelmän muutokset. Verotusjärjestelmän muutokset ja lomapalkkavelka ovat vaikuttaneet vahvasti tulokseen.

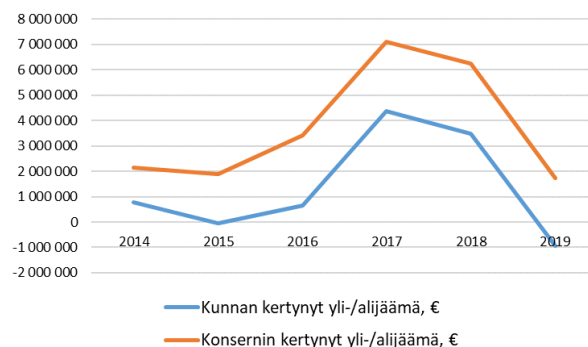
Valtionosuudet olivat vuonna 2019 24,3 milj. euroa (2018: 23,1 milj. euroa), valtionosuuksien toteuma suhteessa alkuperäiseen talousarvioon oli noin 0,7 milj. euroa ennakoitua parempi.

Vuosikate (ml. liikelaitokset) oli 1,34 milj. euroa (vuonna 2018: 4,64 milj. euroa). Vuosikate asukasta kohden oli 82 euroa (vuonna 2018: 282 euroa/as). Vuosikatteella katettiin 22 % poistoista (vuonna 2018: 84 %).

Ajanjaksolla 2014–2019 kunnan vuosikate ei riittänyt kattamaan poistoja vuosina 2013, 2015, 2018 ja 2019. Perusoletuksen mukaan kunnan vuosikate on riittävä, jos se on vähintään siitä vähennettävien suunnitelmapoistojen suuruinen. Tämä mittari pätee erityisesti, kun investoinnit ja poistot ovat samalla tasolla. Tästä näkökulmasta vuosi 2019 oli erityisen heikko, sillä vuosikatteen suhde poistoihin oli ainoastaan 22 %.

Tilikauden 2019 tulos oli alijäämäinen sekä kunnan että konsernin osalta. Kunnan tilinpäätöksessä tilikauden alijäämä oli 4,416 milj. euroa ja konsernissa 4,413 milj. euroa. Kuntakonsernin kertyneen yli-/alijäämän kehitys on kuvattu seuraavassa olevassa kaaviossa. **Kunnassa on taseeseen kertynyt alijäämää 939 tuhatta euroa. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota vuosien 2020–2023 taloussuunnitelman realistisuuteen.**

Rahoitusosa ja investointien toteutuminen

Investointimenot, 6,5 milj. euroa, alitti alkuperäisen talousarvion n. 10,3 milj. eurolla ja muutetun talousarvion n. 5,3 milj. eurolla. Toiminnan ja investointien rahavirta toteutui 5,7 milj. euroa negatiivisena.

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta oli vuonna 2019 noin 5,4 miljoonaa euroa negatiivinen (2018: +0,4 milj. euroa). Negatiivinen tunnusluku tarkoittaa, että kunnan investointien omarahoitusvaatimus ei täyty.

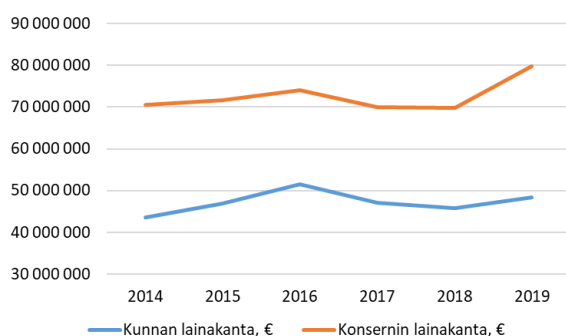
Merkittäviä investointihankkeita tilikaudella olivat Turengin ja Tervakosken koulu- ja monitoimikeskushankkeiden edistäminen. Turengin investointikohteen kilpailutusprosessi voidaan aloittaa keväällä 2020. Vuoden 2019 aikana aloitettiin myös Tervakosken uuden terveysaseman rakentaminen.

Merkittäviä talousarvion ylityksiä ei investointien osalta tilikaudella ollut. Suurimpia ylityksiä olivat Tervakosken terveysaseman uudisrakennushanke, jonka toteuma ylitti muutetun talousarvion n. 240 tuhatta euroa sekä opetus-toimen rakennusinvestointien ylitys 164 tuhatta euroa suhteessa muutettuun talousarvioon. Suurimpia talousarvion alituksia olivat vapaa-ajan rakennusinvestoinnit, jotka kokonaisuudessaan alittivat talousarvion n. 3 milj. eurolla johtuen mm. Tervakosken liikuntahallin toteumasta. Myös muiden infrahankkeiden investoinnit toteutuivat n. 1,6 milj. euroa talousarviota pienempinä.

Janakkalan veden nettoinvestoinnit tilikaudella olivat yhteensä n. 0,9 milj. euroa, mikä alitti

talousarvion n. 0,5 milj. eurolla. Liikelaitoksen peruskorjausinvestoinnit alittivat talousarvion n. 0,6 milj. eurolla.

Pitkäaikaisten lainojen lisäys oli 11 milj. euroa ja vähennys 7,5 milj. euroa, joten kunnan nettovelanotto kasvoi tilikautena. Kunnan lainakanta oli tilinpäätöksessä 2 946 euroa/asukas, kun se vuonna 2018 oli 2 784 euroa/asukas.

Kunnan (ml. liikelaitokset) vakavaraisuutta ja alijäämän sietokykyä kuvaava omavaraisuusaste heikkeni verrattuna edelliseen vuoteen olleen 41,2 % (vuonna 2018: 44,5 %). Kuntataloudessa yleisesti hyvänä omavaraisuusasteena on pidetty 70 % tasoa, kun taas alle 50 % taso merkitsee voimakasta velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuusaste oli 62,1 %, ja heikkeni näin edellisvuodesta (2018: 60,4 %). Tunnusluku ilmaisee, paljonko kunnan yhden vuoden käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun.

Arvio toimintakertomuksen laadusta, luotavuudesta ja kehittämistarpeista

Tilinpäätös ja toimintakertomus on laadittu olennaisilta osin siitä annettujen ohjeiden mukaisesti. Toimintakertomus sisältää tiedot, jotka on esitetty kunnan tilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevassa kirjanpitolautakunnan yleisohjeessa. Tilintarkastajat eivät ole todenneet olennaista huomautettavaa tilinpäätöksestä.

Tarkastuslautakunta on toistuvasti kiinnittänyt huomiota tavoitteiden mitattavuuteen ja mittarien asettamiseen. Kehitystä on tapahtunut, mutta edelleen tässä suhteessa on parannettavaa, mikä todettiin myös edellisessä arviointikertomuksessa.

Esimerkkinä mainittakoon kunnanhallituksen tavoite yritysten toimintaympäristöön liittyen. Mittarina on ”konkreettisen yhteistyön määrä”. Kuitenkaan ei ole asetettu tavoitetta siitä, mikä on sellainen yhteistyömäärä, mikä edistää kunnan strategiaa. Näin ollen myös toteumasta raportointi jää avoimeksi, kun ei ole tiedossa, mitä konkreettisesti tavoiteltiin. Tämänkaltaisia vuositavoitteita on lähes kaikilla toimialoilla.

Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan suurin osa olennaisista vuositavoitteista on kuitenkin edistynyt. Arviointi perustuu tilinpäätöstietoihin eli kunnanhallituksen antamaan arvioon.

Perusturvalautakunnan vuositavoitteissa on hyviä esimerkkejä selkeistä ja mitattavista tavoitteista. Esimerkiksi ”Omaishoidon tuen hakemus käsitellään ja arvioiva kotikäynti tehdään kuukauden sisällä hakemuksen saapumisesta” on yksiselitteisesti raportoitavissa tilinpäätöksessä (tavoite toteutui).

2.1 Kriisikuntatarkastelu

Kuntalain muutos tuli voimaan 1.3.2019 ja myös kriisikuntamittarit muuttuvat. Uusia raja-arvoja sovelletaan ensimmäisen kerran vuonna 2022 vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätösten tunnuslukujen perusteella.

Tällä hetkellä kuntalain mukaan erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää säädetyssä määrääjassa.

Arviointimenettely voidaan lisäksi käynnistää, jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa, tai kunnan rahoituksen riittävyttä tai vakava-raisuutta kuvaavat kunnan ja kuntakonsernin talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet seuraavat raja-arvot:

		2018	2019	
Asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kuntakonsernin viimeisessä tilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa/as ja sitä edeltäneessä tilinpäätöksessä vähintään 500 euroa/as.	Raja-arvo Toteuma	-500 377	-1000 106	Ei täyty
TAI jos kahden viimeisen tilinpäätöksen mukaan seuraavat tunnusluvut täyttyvät:				
• Kuntakonsernin vuosikate on negatiivinen (vuosikate eur/as)	Toteuma	422	276	Ei täyty
• Kunnan tuloveroprosentti on vähintään 1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroveroprosentti (2018; 19,86, 2019:19,88)	Raja-arvo Toteutuma	20,86 21,00	20,88 21,00	Täyttyy
• Asukasta kohden laskettu kuntakonsernin lainamäärä ylittää kaikkien kuntakonsernien keskimääräisen lainamäärän (2018: 6 537 eur/as) vähintään 50 prosentilla	Raja-arvo Toteuma	9 837 4 243	9 837 4 850	Ei täyty Vuoden 2019 konsernien keskiarvoa ei tiedossa
• Kuntakonsernin suhteellinen velkaantuminen on vähintään 50 prosenttia		67,7 %	69,3 %	Täyttyy

Kriisikuntatunnuslukujen tarkastelua eräissä verrokkikunnissa

Alla olevassa taulukossa punaisella värjätyt ruudut kertovat siitä, että kyseinen tunnusluku ylittää kriisikuntakriteerin raja-arvon. Tunnusluku täyttyy, kun raja-arvo ylittyy kahtena peräkkäisenä vuotena.

	Kertynyt ylijäämä (€/as) 2018	Kertynyt ylijäämä (€/as) 2019	Vuosikaite (€/as) 2018	Vuosikaite (€/as) 2019	Tulovero prosentti 2018	Tulovero prosentti 2019	Lainamäärä (€/as) 2018	Lainamäärä (€/as) 2019	Suhteellinen velkaantuminen 2018	Suhteellinen velkaantuminen 2019
Raja-arvo	-500	-1000	neg.	neg.	20,86	20,88	9837	Ei saatavilla	väh. 50 %	väh. 50 %
Janakkala	377	106	422	276	21,00	21,00	4243	4850	67,7	69,3
Loimaa	402	229	281	398	20,50	21,00	3380	3657	46,0	49,0
Akaa	-598	-600	268	529	21,75	22,25	4283	4463	62,9	60,6
Forssa	1390	1346	435	491	20,50	20,50	4003	4081	48,0	52,0
Heinola	1669	1701	748	616	20,50	20,50	4397	4828	52,9	60,0
Uusikaupunki	1792	1674	938	652	20,75	20,75	4736	5060	56,1	54,0

Kriisikuntakriteerit uudistuvat. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että sekä päättäjät että tilivelvolliset ottavat ajoissa huomioon uudet kriteerit, koska kuluva tilikausi 2020 on ensimmäinen, joka tulee vaikuttamaan kuntakonsernin taloudellisen tilan arviointiin vuonna 2022.

Vuoden 2020 talousarvio ja vuosien 2020-2023 taloussuunnitelma on laadittu ylijäämäiseksi. Vuoden 2019 toteutunut alijäämä huomioon ottaen taseen ylijäämä nousisi 6,3 milj. euroon taloussuunnitelmakauden 2020 - 2023 loppuun mennessä. Taloudellinen tilanne ei ole hyvä, koska menossa ja suunnitelmissa olevien suurten investointien käyttö- ja rahoituskustannuksiin tarvitaan puskuria. Ylijäämäiseksi laaditun taloussuunnitelman realistisuuteen on kiinnitettävä huomiota.

3 Konserniyhteisöjen ja liikelaitoksen tavoitteiden toteutuminen

Janakkalan Asunnot Oy

Yhtiölle asetettiin viisi toiminnan ja kaksi talouden tavoitetta vuodelle 2019. Yhtiön kiinteistöt salkutettiin, mikä oli yhtiön yksi tavoite.

Yhtiölle on asetettu vuositavoite ”*asumispalvelujen tuottaminen ja kehittäminen siten, että asuntokanta kohdentuu kuntalaisten tarpeisiin ja on tehokkaassa käytössä. Kehittäminen tapahtuu hyvässä yhteistyössä kunnan kanssa.*” Vuositavoite vaikuttaa yhtiön perustehtävän suorittamiselta. Samoin talouden tavoite ”*yhtiö kehittää toimintaansa kehittämissuunnitelman mukaisesti*” on ilmaan jäävä vuositavoite.

Tilinpäätöksen mukaan Aran avustuksella palattiin asumisneuvoja ajalle 23.4.-31.12.2019, mikä tuottanut tulosta vuokrasaatavien ja luototappioiden pienentymisen muodossa. Asuntojen vuokratuottojen toteuma on tilinpäätöstiedon mukaan päinvastoin huonoin viiteen vuoteen. Tästä kehityssuunnasta tulisi olla huolissaan.

Tilikauden liikevaihto oli hieman edellisvuotta suurempi ollen 3,785 milj. euroa. Yhtiö otti lainaa peruskorjauksiinsa.

Janakkalan Teollisuusalueet Oy

Tumen KOy:n sulautuminen Janakkalan Teollisuusalueet Oy:öön aiheutti fuusiotappiota 1 327 830 euroa, josta 68 622 euroa kohdistettiin vuodelle 2019. Sulautumisen vaikutusta ei ollut huomioitu vuoden 2019 talousarviossa. Tilikauden tulos oli n. 41 tuhatta euroa. Yhtiö maksaa kuitenkin kunnalle vuositavoitteen mukaisen 100 000 euron osingon.

Myös Janakkalan Teollisuusalueet Oy:lle asetetut tavoitteet ja niistä raportointi ovat osin toiminnan perusluonteeseen kuuluvia ja kuvailevia, joten tavoitteiden toteutusta on haasteellista arvioida. Tavoitteita ja mittaristoa on

aiheellista kehittää. Yksi vuoden 2019 tavoite oli uudistaa strategia, tilinpäätöstiedon mukaan se ei valmistunut tilikaudella, mutta yhtiön hallitus on aloittanut sen valmistelun.

Vuokratason kilpailukykyisyydestä tulisi saada tietoa, mihin tavoitteeksi asetettua kilpailukykyä verrataan ja mikä vuokrataso oikeasti on.

Janakkalan Elsa ja Pauli Kodit Oy

Yhtiö teki tappiollisen tuloksen, tilikauden tulos oli noin – 15 tuhatta euroa. Yhtiölle asetettiin toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita talousarviossa, mutta niiden toteutumisesta ei ole tilinpäätöksessä raportoitu mitään. Tavoitteet ovat niin ikään yleisluontoisia yhtiön perustoiminnan velvoitteita.

3.1 Janakkalan Vesi Liikelaitos

Liikelaitoksen taloudellinen tulos oli n. 340 tuhatta euroa ylijäämäinen ja budjetoitua parempi. Hinnankorotustarve kohdistettiin perusmaksuihin ja käyttömaksut pidettiin muuttumattomina.

Liikelaitoksessa pidettiin tilikaudella 15 kappaletta koulutuksia asiakaspalvelun laadun parantamiseksi, joten mielekästä voisi olla toteuttaa myös asiakaskysely jatkossa. Tavoitteita tulee täsmentää jo talousarviossa, ja edelleen tilinpäätöksessä tulee raportoida selkeästi tilikauden toteuma.

Konserniyhteisöjen tavoiteasetantaa tulee kehittää. Tavoitteet ovat pitkälti toiminnan perusluonnetta kuvaavia, joita yhtiöiden tulee toteuttaa ilman, että valtuusto asettaa niitä talousarviotavoiteiksi. Tavoitteisiin tarvitaan myös konkreettisia mittareita, joita voivat esimerkiksi olla eurot, asiakaspalvelun laadun todennettu paraneminen tai käyttöasteen kasvu.

4 Strategian toteutuminen

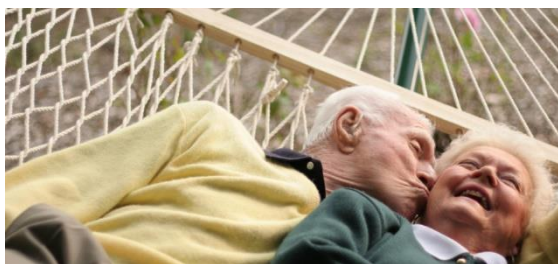
Tilikaudella 2019 tuli noudatettavaksi uusi kuntastrategia. Strategian tavoitteena on elinvoiman vahvistaminen, ja strategia ulottuu vuoteen 2030.

Keskiössä on kolme läpileikkaavaa teemaa:

1) Kuntalaiset ovat aktiivisia kuntamme kehittäjiä

2) Janakkalassa on ennakoiva, innostava ja rohkea toimintakulttuuri

3) Asiakaspalvelumme on erinomaista ja hyvinvoiva henkilöstömme on osaavaa.

Taulukoihin on koottu tarkastuslautakunnan tilinpäätöksestä poimimia toimenpiteitä, joiden on tulkittu edistävän kuntastrategian toteutusta tilikaudella.

Hyvinvoiva kuntalainen

- ✓ Työllisyystilanne heikkeni päättyneellä tilikaudella. Toimenpiteitä on tehty, mutta niiden vaikutusta ei vielä nähdä. Jatkossa toimenpiteiltä odotetaan vaikutuksia työllisyyden suotuisampaan kehittymiseen, tai ainakin niillä voidaan lieventää oletettua trendiä, joka saattaa aiheuttaa koronapandemian vaikutuksista.
- ✓ Vanhusten elämänlaatuun on panostettu edistämällä kulttuuritoimintaa. Kulttuuritoimintaa on edistetty myös sähköistämällä hakemuspalveluja. Vaikeus kuntalaisten hyvinvointiin on vällinen.
- ✓ Luonto-, harrastus- ja lähiliikuntapaikkojen tilat on kartoitettu ja investointiesitykset sisällytetty talousarvioon. Kuntalaisia on osallistettu suunnitteluun.
- ✓ Perhekeskustoimintaa on edistetty ja kuntalaisille on luotu kohtaamispaikkoja perusturvan toimialalla. Toimialalla on kehitetty myös sähköisiä palveluja, mm. Omaolo-palvelu on otettu käyttöön.
- ✓ Kiireetöntä pääsyä terveydenhuollon palveluihin on edistetty.

Janakkalassa on ennakoiva, innostava ja rohkea toimintakulttuuri

- ✓ Maakunnallisten yhteistyöympäristöjen luomiseen on saatu hankerahoitus.
- ✓ Erilaisten yhteistyömuotojen kehittämisen toimialoilla edistää innostavaa toimintakulttuuria.
- ✓ Kunnan omien pilottien näkyvyys vuoden 2019 toiminnassa on vielä kehittämistä vaativalla tasolla, jotta strategian pääteemasta, ennakoivasta, innostavasta ja rohkeasta toimintakulttuurista, voisi todeta jotakin.

Asiakaspalvelumme on erinomaista ja hyvinvoiva henkilöstömme on osaavaa

- ✓ Julkista liikennettä on kehitetty ja seutuliikenteen käyttö on lisääntynyt. Tämä on asiakaspalvelun kannalta positiivista. Asiakaskysely tulee toteuttaa, jotta palvelun laadusta saadaan täsmällisempää tietoa.
- ✓ Toimivat uudet digitaaliset ratkaisut edistävät asioiden sujumista nopeammin kuntalaiselle myönteisellä tavalla.
- ✓ Neuvolatarkastusten mahdollistaminen päiväkodissa helpottaa perhearkea ja parantaa siten asiakaspalvelun laatua. Seudullinen kehitysvammaneuvoitointi parantane osaltaan asiakaskohderyhmän saamia palveluja.
- ✓ Henkilöstön osallistaminen: Tervakosken terveysaseman suunnittelussa on ollut mukana myös henkilökunta.

Strategia on uusi, ja sen toteutumista on mahdollista arvioida vasta pidemmällä aikavälillä. Talousarviossa on asetettu strategiaa edistäviä vuositavoitteita, ja edellä esimerkkeinä mainitut tavoitteet ovat edistäneet strategiaa tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan hyvin.

5. Tuloksellisuutta edistäneet toimenpiteet sekä kehitettävät asiat

Tarkastuslautakunta on koonnut tähän lukuun tuloksellisuuden kannalta positiivisia sekä edelleen kehitettäviä asioita toimialoittain.

Kunnanhallitus ja kunnan yhteiset asiat

+	Osallistuva budjetointi on aloitettu vuonna 2019.
+	Pitkäaikaistyöttömien määrä vähentynyt edellisiin viiteen vuosiin verrattuna tasaisesti. Toisaalta työttömyysprosentti kokonaisuutena kasvoi tilikaudella. Työllistämismäärärahoja on jäänyt käyttämättä.
+	Elinvoimaan ja yrityspalveluiden kehittämiseen on panostettu viime vuosina paljon. Uusien ja toimintansa lopettaneiden yritysten nettomäärä on kuitenkin miinuksella jo toista vuotta peräkkäin.
-	Kunnan elinvoimaisuuteen tulee panostaa brändityön ja markkinoinnin kautta. Strategian mukaista rohkeaa toimintaa voisi olla uudenlaisten tekemismuotojen kartoittaminen, kuten someosaajien hyödyntäminen tai ”tubettaminen”.
+	Tapahtumien järjestäminen ja vetovoimaisuus: Esimerkiksi Keltaisella talolla järjestetyt keikat tuovat ihmisiä myös muista kunnista.
+	Onnenlantin pakkolunastusasian käynnistäminen oli kunnanhallitukselta rohkeaa, mutta tarpeellinen toimenpide. Keskustan alueen on mahdollista kehittyä tämän toimenpiteen seurauksena entisestään.
-	Sairauspoissaolot ovat kehittyneet epäsuotuisasti. Työterveyshuollon kustannukset ovat kasvaneet ja etenkin pitkät poissaolot ovat lisääntyneet.

Perusturvalautakunta

+	Henkilöstön yhteishenki on hyvä ja on entisestään kehittynyt. Lakisääteiset velvoitteet on suoritettu annetuissa määräajoissa.
+	Sote-palveluiden saatavuutta kunnassa on kehitetty ja luotu myönteistä työnantajakuva.
+	Avosairaanhoidon asiakaspalautejärjestelmän ”Happy or not” -järjestelmästä saatiin Tervakoskella yhteensä 9 090 kpl palautetta, ja niistä 95 % oli positiivisia. Turengissa oli vuoden 2019 lopussa 1 065 kpl yhteensä 91 % oli positiivisia.
+	Perhekeskustoimintaa on kehitetty. Yhteyttä voi ottaa mm. sähköisesti, ja toimintaa esitellään monipuolisesti kunnan nettisivuilla, erilaisissa tapahtumissa ja Facebookissa.
+	Seudullinen kehitysvammaneuvoila on käynnistynyt. Seudullisessa Huomisen terveyskeskus -hankkeessa on oltu mukana ja saatu terveyssemiin ja suun terveydenhuoltoon uusia toimintatapoja ja hoidon saatavuuden sekä asiakaskokemuksien paranemista.
+	Omaolo.fi -sähköinen terveys- ja sosiaalipalvelujärjestelmä verkkopalvelu on otettu käyttöön. Minunterveyteni.fi-palvelusta ja Klinik-palveluista luopuminen laskee sähköisten palvelujen hintaa.
+	Ikäkeskuksen palvelut ovat toteutuneet hyvin. Janakkalassa jaettiin 70- vuotta täyttäneille ikäihmisille liukuesteitä 900 kpl ja pidettiin turvallista liikkumista edistäviä yleisötilaisuuksia, joihin osallistui 600 henkilöä.
+	Voimaa vanhuuteen -hanke iäkkäiden asiakkaiden toimintakyvyn parantamiseksi on toteutettu ikäihmisten palveluissa ja terveydenhuollossa yhteistyössä liikuntatoimen kanssa. Esite liikuntapalveluista tuotettu eri järjestöjen kanssa.
-	Vanhuspalveluissa ympärivuorokautisen hoivan määrä kasvanut kotihoidon ja sairaalan hoitajapulan vuoksi.
-	Maakunnallinen kuljetuspalveluiden tuottaminen ei ole toteutunut asetettujen tavoitteiden mukaan.

Sivistyslautakunta

+	Yksityisen varhaiskasvatuksen suosio on ylittänyt arviot. On hyvä, että perheillä on mahdollisuus valita palveluntuottajista mieleisin.
+	Varhaiskasvatuksen henkilöstökulut toteutuivat alle talousarvion. Esimerkiksi sijaistuksia on hoidettu sisäisin siirroin. Tämä lisää tuloksellisuutta talouden näkökulmasta. Toisaalta osa sijaistuskuluista on siirtynyt Sarastia Rekrylle.
-	
+	Nuorten työpaja Kinon määräaikaiset vakanssit on vakinaistettu. Tämä mahdollistaa toiminnan kehittämisen pitkäjänteisesti.
+	Nuorisopalveluissa tehdään hyvää työtä pienillä resursseilla. Henkilöstön sitoutuminen yhteisiin tavoitteisiin näkyy toiminnassa. Kohtaamisten määrä ylittynyt kaikilla nuorisotoimen eri toimialueilla ja nuorisotilojen käyttö lisääntynyt vuoden 2019 aikana. Resurssien tulee myös jatkossa vastata kasvavaan tarpeeseen.
+	Unicefin Lapsiystävällinen kunta -malliin on päätetty hakea mukaan. Kanta-Hämeen maakunnan sisältä löytyy jo monta mallia toteuttavaa kuntaa ja kehittämistyössä on hyvä tehdä yhteistyötä muiden kuntien kanssa.
+	Koulu- ja monitoimikeskusten valmistelu eteni ja yhteistyötä ala- ja yläkoulujen välillä on tiivistetty. Hyvänä esimerkkinä mainitaan Tervakosken koulujen hallinnon tiivistäminen tulevaa yhtenäiskoulua ajatellen.
+	Omatoimikirjasto toimii nyt Tervakosken lisäksi myös Turengissa.
-	Etsivään nuorisotyöhön tulisi hakea avustusta Aluehallintovirastolta muiden kuntien tapaan.

Tekninen lautakunta

+	Maankäytössä on tehty paljon valmistelutyötä monen eri hankkeen kanssa, jotka parantavat kunnan elinvoimaisuutta. Kaavaprosessit ovat vielä kesken ja etenevät kuluvana vuonna.
+	Ympäristöpalveluissa on otettu käyttöön sähköinen rakennusluvan haku ja tämä on harppaus oikeaan suuntaan.
+	Liikuntamahdollisuudet kunnassa ovat lisääntyneet huomattavasti. Liikuntapalvelut on jatkanut hyvää työtä ja saanut liikettä kuntalaisiin.
-	Tonttutuotannossa on edelleen pääasiassa pelto- tontteja. Asumisen monimuotoisuutta tulisi kehittää. Mm. rakennuslupien määrä vähentynyt kymmenessä vuodessa merkittävästi. 2010-luvun alussa väkimäärä kehittyi suotuisasti ja tontteja myytiin parempaan tahtiin. Tulisi selvittää, mitkä tekijät 10 vuotta sitten toimivat paremmin kuin nyt.
-	Teknisen toimen henkilöstöresurssi nähdään kriittisenä asiana. Poissaolot saattavat aiheuttaa häiriötä asiakaspalvelulle, koska saman tehtävän osaajia ei teknisessä toimessa välttämättä ole.
-	Uimahalli on vienyt paljon rahaa. Osaavaa uimainvalvojaa ei ole löytynyt, ja hallin puhtaanapitoon on kulut rahaa yli budjetoinnin. Myös aukioloaikojen ulkopuolinen käyttö on ollut vähäisempää kuin ennen.
-	Jätehuollon oman toiminnan käynnistäminen on aloitettu kilpailutuksella, jonka tulos on riitautettu. Oman toiminnan käynnistämiseen kohdistetut kulut jäävät myöhemmin kuntalaisten maksettavaksi jätetaksojen muodossa.

Tarkastuslautakunnan mielestä kunnan vuoden 2019 toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet saavutettiin pääsääntöisesti hyvin. Arvio perustuu pääasiassa kunnanhallituksen antamaan tilinpäätöstietoon.

Tarkastuslautakunta esittää kunnanvaltuuston päätettäväksi, että kunnanhallitus ja muut tilivelvolliset antavat vastineensa tässä arviointikertomuksessa esitettyihin havaintoihin ja esittävät lokakuun 2020 loppuun mennessä, mihin toimiin havaintojen johdosta on ryhdytty.

Tarkastuslautakunta esittää kunnanvaltuuston päätettäväksi, että tilinpäätös tilikaudelta 1.1.-31.12.2019 hyväksytään ja että tilivelvollisille myönnetään vastuuvapaus tilikaudelta 2019.

Tarkastuslautakunta kiittää kunnan viranhaltijoita, työntekijöitä ja luottamushenkilöitä hyvästä yhteistyöstä vuoden 2019 arviointityössä.

6 Arviointikertomuksen hyväksyminen

Janakkalassa 25.5.2020

Tarkastuslautakunta

Miikka Anttila
puheenjohtaja

Piia Nylund
varapuheenjohtaja

Leenamaria Keipilä

Eini Nurmi

*Julkaisun kannen kuva: Piia Nylund.
Hakoisten linnavuori.*